

חזק ואמץ - העצמה וצמיחה במשנת רבותינו

הרב יהושע בביאן | אקטואליה ♦ תובנות ♦ מבט תורני ♦ כלים לחיים

שהידיים בעצמן הן התפילה - לך קלי תשוקתי

קראו לו ר' יוסף לוי. יהודי מבוגר - גר בקרית אונו.

לא הכרתם אותו? חבל. כי הדבר הראשון שהיה בולט בו לא היה הכיסא. היו הפנים. עיניים שנוצצות, סנטר שמורם, חיוך רחב שנפתח לפני שהוא בכלל מספיק לומר מילה. אנרגיה של אדם צעיר, לא בן שבעים.

הגלגלים שחוקים, גומי מתקלף בקצוות, וכשהם נוגעים בריצוף האבן של בית הכנסת "אמונה ודעת" הם משמיעים חריקה קלה, קצבית, כמעט כמו שעון. לפעמים הוא מסובב אותם בעצמו, בזרוע שנשארה, מרפק דוחף, כתף מתכווצת ומשתחררת בכל סיבוב. הפעם הנכד דחף מאחור.

ליל יום כיפור - ריח של טלית ישנה ושל נר שעווה נמס נודף באולם. הוא מגיע לשורה הראשונה, עוצר בדיוק במקום, ומברך שלום לכל אחד בדרך - עיניים שמחפשות את העיניים של האדם מולו, ראש שמתכוופף בברכה. איש לא חושב עליו לרגע כ"מסכן". הוא המרכז שאליו כולם נמשכים.

כף יד אחת חסרה לגמרי. השרוול מקופל וסגור בסיכת ביטחון, מונח בשקט על הברך. לא קטועה באמצע, לא חלקית. פשוט אינה. ביד השנייה כמה אצבעות חסרות, ומה שנשאר - בוהן, אצבע, אולי חצי, אוחז בסידור בזווית מוזרה, קרוב מדי לגוף, בכוח, בעקשנות, בלי לוותר.

ושתי הרגליים - אינן, בכלל, כבר שנים ארוכות. מכנסיים מקופלים ותפורים בקצה, שקטים, ריקים. כיסא הגלגלים חלק ממנו כמו שהחיוך חלק ממנו.

וכל שנה, ברגע מסוים בתפילה, כל בית הכנסת חיכה לו.

הפיוט מגיע. אין מקהלה שמסתירה אותו, אין קול אחר שמתערבב עם שלו. הוא מסובב את הכיסא, אחיזה יחידה בגלגל, ופונה אל העמוד - רק הוא, לבד, מול הקהל. "לך קלי תשוקתי, בך חשקי ואהבתי..." והשקט שבאולם, שכבר היה שקט, מעמיק עוד יותר. כל מילה נחתכת מתוך הדממה, ופותחת בדרכה לב אחר לב.

עד שהוא מגיע ל"לך ידי, לך רגלי". ור' יוסף לוי - הוא לא שר אותן. הוא נשבר עליהן. זה לא היה בכי עדין. זה היה בכי שתופס את כל הגוף. מה שנשאר מהיד עם האצבעות החסרות אחז חזק יותר בכריכת הסידור, עד שקצות האצבעות הלביוו.

הכתפיים קפצו למעלה ולמטה, בפרצים, כמו שגוף עושה כשהבכי כבר לא נשלט. הראש נפל קדימה, כמעט נוגע בדפי הסידור.

הקול, שרגע לפני זה מילא את האולם בשמחה, נחנק, נשבר באמצע המילה - שקט של חלק שנייה, ממש שם, בין "לך" ל"ידי" - ואז יצא שוב, סדוק, חלש יותר, וממשיך בכוח רצון בלבד.

כי איך אומר "לך ידי" מי שאין לו כף יד? איך אומר "לך רגלי" מי שיושב על כיסא כי הרגליים כבר לא איתו, שנים?

והקהל - כל "אמונה ודעת", שורה אחרי שורה, בכה איתו. אפשר היה לחוש בזה ממש באוויר: כיסאות מתחככים כשגבות מתכופפים, נשימות שנעצרות, אצבע שמנגבת עין בקצה שרוול, מישהו מאחור שנאנח בקול נמוך.

הרעש הרגיל של בית כנסת - עמוד נדפדף, שיעול, ילד שמתלחש - נעלם כולו. נשאר רק הקול הסדוק שלו, בודד, ממלא את החלל.

לא מרחמים. אף אחד לא הביט בר' יוסף ברחמים - הוא לא נתן לאף אחד את הרשות לזה, לא באופן שהוא חי. משהו אחר קרה באותו רגע, כל שנה מחדש. כי כשהאיש הזה, השמח מכולם, האיש שמאיר פנים לכל עובר אורח, נשבר דווקא על המילים "לך ידי, לך רגלי" - הקהל הבין שגם מאחורי החיוך הכי גדול יש מקום שכואב. ושהוא בחר, כל שנה, לפתוח את המקום הזה בדיוק שם, מול כולם, בלי להסתיר.

ואז קרה הדבר השני: הקהל שמע את המילים בפעם הראשונה בחיים. לא כמנגינה שרצה על אוטומט. כתפילה אמיתית, ממשית, כזאת שיוצאת ממקום של חסך אמיתי. הם הבינו, לרגע אחד, שגם להם יש ידיים. שגם להם יש רגליים. ושאף אחד מהם מעולם לא ביקש עליהן. מעולם לא הודה עליהן. כי מי מבקש על משהו שכבר יש לו?

זו הבעיה של כולנו ביחס ליום כיפור. אנחנו נכנסים אליו עם רשימה ארוכה של דברים שאנחנו מפחדים לאבד - פרנסה, בריאות, שלום בית, ילדים. ואת הדברים הכי בסיסיים, אלה שאנחנו הולכים איתם, נושמים איתם, קמים איתם כל בוקר - אנחנו לא מכניסים בכלל לרשימה. כי הם "מובן מאליו".

אבל אין מובן מאליו. כף יד שאוחזת בסיפור, אצבעות שמדפדפות דף, רגליים שנושאות אותך לעמוד - אלה לא עובדות של הטבע. אלה מתנות שנמסרות לך מחדש כל בוקר, בלי שאתה שם לב, בלי שאתה מבקש, ובלי שאתה מודה.

ר' יוסף לוי לא לימד את קרית אונו על אובדן. הוא לימד אותם, כל שנה מחדש, איך מתפללים על מה שיש לך - לא רק על מה שאתה מפחד לאבד. וזו למעשה התפילה הקשה באמת של יום כיפור: לבקש גם על הדברים שנדמה לך שכבר בטוחים אצלך.

חז"ל תיקנו ברכות שאנחנו אומרים כל בוקר, ואומרים אותן מהר, כמעט בלי לחשוב: "רוקע הארץ על המים", "המכין מצעדי גבר", "פוקח עורים", "זוקף כפופים". ברכות שלמות על עצם היכולת לעמוד, ללכת, לראות, לאחוז. ברכות אלו נתקנו דווקא כדי שהאדם לא יתייחס לכוחות גופו כ"מובן מאליו" - אלא יכיר, בכל בוקר מחדש, שהם מתנה.

הוא כבר לא איתנו ר' יוסף, אבל צואה אחת לא כתובה הוא השאיר לנו - שהשנה וכל שנה, כשתגיעו ל"לך ידי, לך רגלי" - תעצרו רגע. תרגישו ממש, פיזית, את היד האוחזת בסיפור. את הרגליים הנושאות אתכם לעמוד. ותבקשו עליהן, כאילו זו הפעם הראשונה שיש לכם אותן בכלל.

כי הכל ניטל ממך ביום הזה, הכל - ידיים רגלים אזניים גוף נשמה. וניתן מחדש ביום הזה, אז אם לא תבקש איך תקבל.

**לתאום הרצאה, להקדשת העלון, לתגובות,
או לרכישת הספר "לכתוב את חיך מחדש"**

מוזמנים ליצור קשר בטלפון: **0556727691** או במייל: **13404b@gmail.com**

לשמיעת שיעורי הרב: קו ישיר 0732951279, וכן באתר ובעמדות "קול הלשון"

לקבלת העלון במייל ניתן לשלוח מייל עם המילה "הצטרפות" לכתובת 13404b@gmail.com